

31.8.2023

HATTULA

Niinimäki

Tuulivoimapuistoalueen arkeologinen inventointi 2023

Tilaaaja:
A-Insinöörit Civil Oy

Toteuttaja:
Heilu Oy

Sisällysluettelo

1. Lähtötiedot	4
2. Arkeologinen inventointi	9
3. Havainnot	11
4. Yhteenveto	13
4. Kohteet	14
1. Sillanpää	14
2. Puoliväli	18
3. Kalvantooja	21
4. Kaivanto	23
5. Mansikkamäki	27
6. Heinisuonmäki	30
7. Heinisuonmäki 2	32
8. Heinisuonoja	33
9. Heinisuonoja 2	34
Lähteet:	35
Yleiskuvia:	36

HATTULA, Niinimäki

Tuulivoimapuistoalueen arkeologinen inventointi

Tiivistelmä

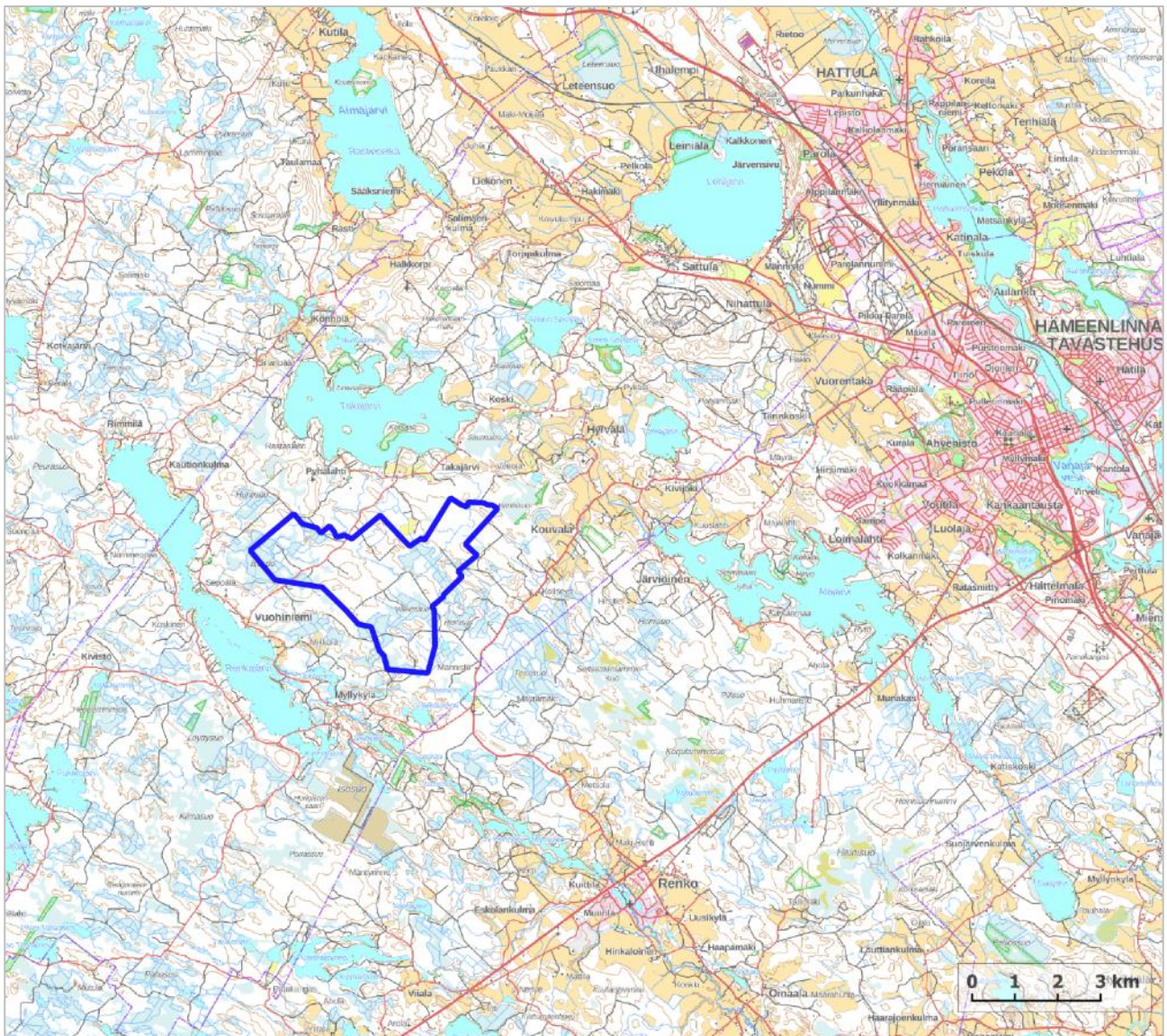
Hattulan lounaisosaan, Takajärven ja Renkajärven väliselle asumattomalle metsäalueelle on suunnitteilla uusi tuulivoimapuisto. A-Insinöörit tilasi alueen arkeologisen inventoinnin Heilu Oy:ltä. Inventoinnin maastotyöt tehtiin Sinikka Kärkkäisen toimesta 6.–7.7. ja 19.8.2023.

Tuulivoimapuiston alueelta tunnettiin yksi kiinteä muinaisjäänös, Kaivanto (1000023577), ennen inventointia. Tunnettu kohde tarkastettiin maastossa ja sen ympäristöstä havaittiin runsaasti muitakin röykkiöitä. Niinimäen alueella on sijainnut viisi torppaa 1800–1900-lukujen taitteessa, joiden peltoviljelyyn röykkiöt liittyvät. Röykkiöiden ympäristöstä havaittiin myös torppien kivijalkoja, kellareita, kaivoja ja kiviaitoja. Torppien alueet määriteltiin statuksella ”muu kulttuuriperintökohde”. Torppien lisäksi maastossa havaittiin neljä rajapyykkiä, jotka määriteltiin myös muiksi kulttuuriperintökohteiksi.

Arkistotiedot

Tutkimustyyppi:	Arkeologinen inventointi
Tutkimuksen tekijä:	Heilu Oy/ FM Sinikka Kärkkäinen ja FM Kalle Luoto
Kenttätyöaika:	6-7.7.2023
Tutkimusten rahoittaja:	A-Insinöörit Civil Oy
Aikaisemmat tutkimukset:	Ei aikaisempia tutkimuksia
Taustakartat:	Maanmittauslaitoksen Karttakuvapalvelu (WMTS) 08/2023
Käytetty koordinaatisto:	ETRS-TM35FIN, korkeus N2000
Raportin kuvat:	Sinikka Kärkkäinen

Kansikuva: Suuri pellonraivausröykkiö Sillanpään torpan läheisyydessä. Kuvattu lounaaseen.

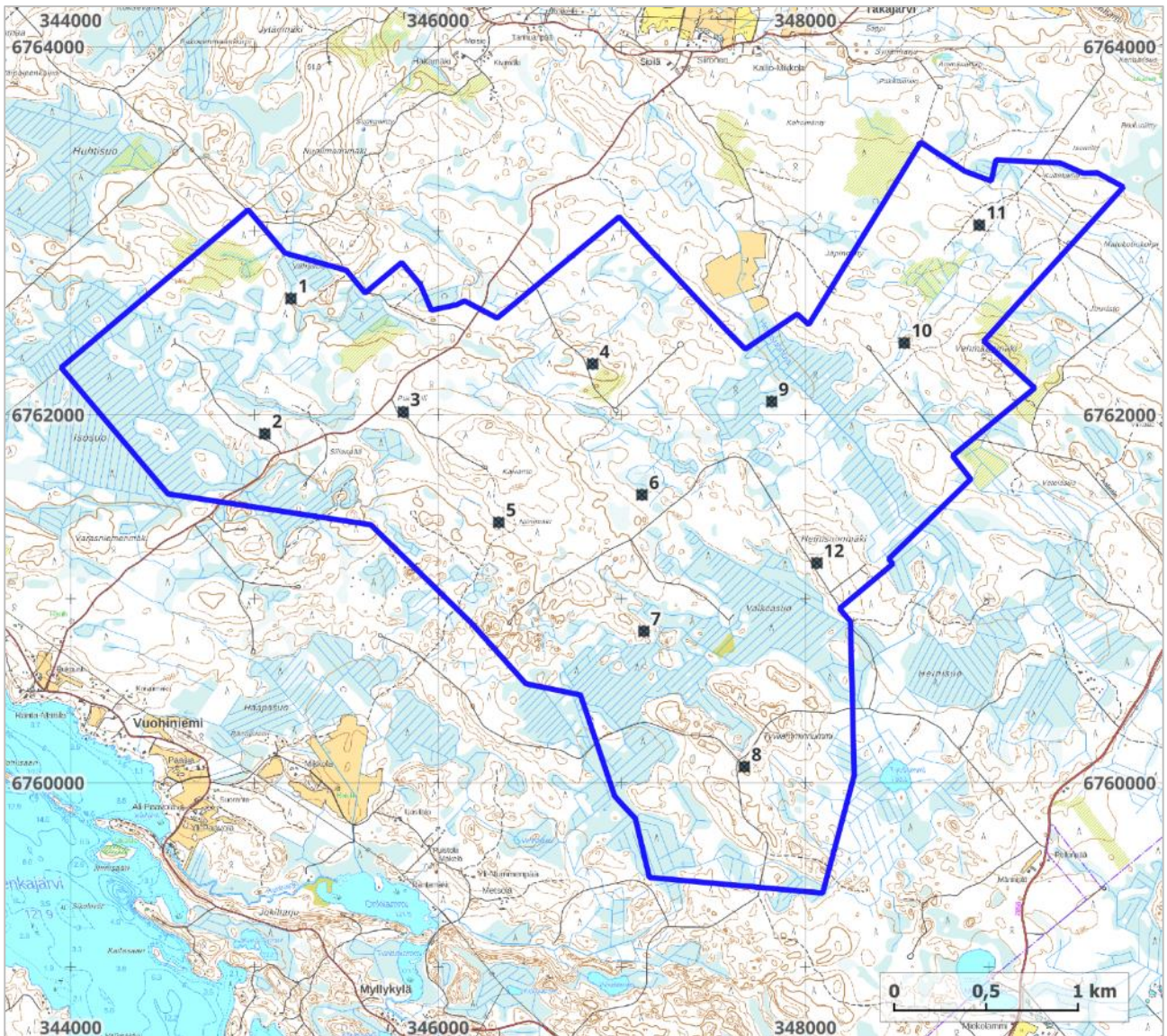
Kartta 1. Lähestymiskartta. Tuulivoimapuiston alueen sijainti Hattulan lounaisosassa. MK 1:150 000.

1. Lähtötiedot

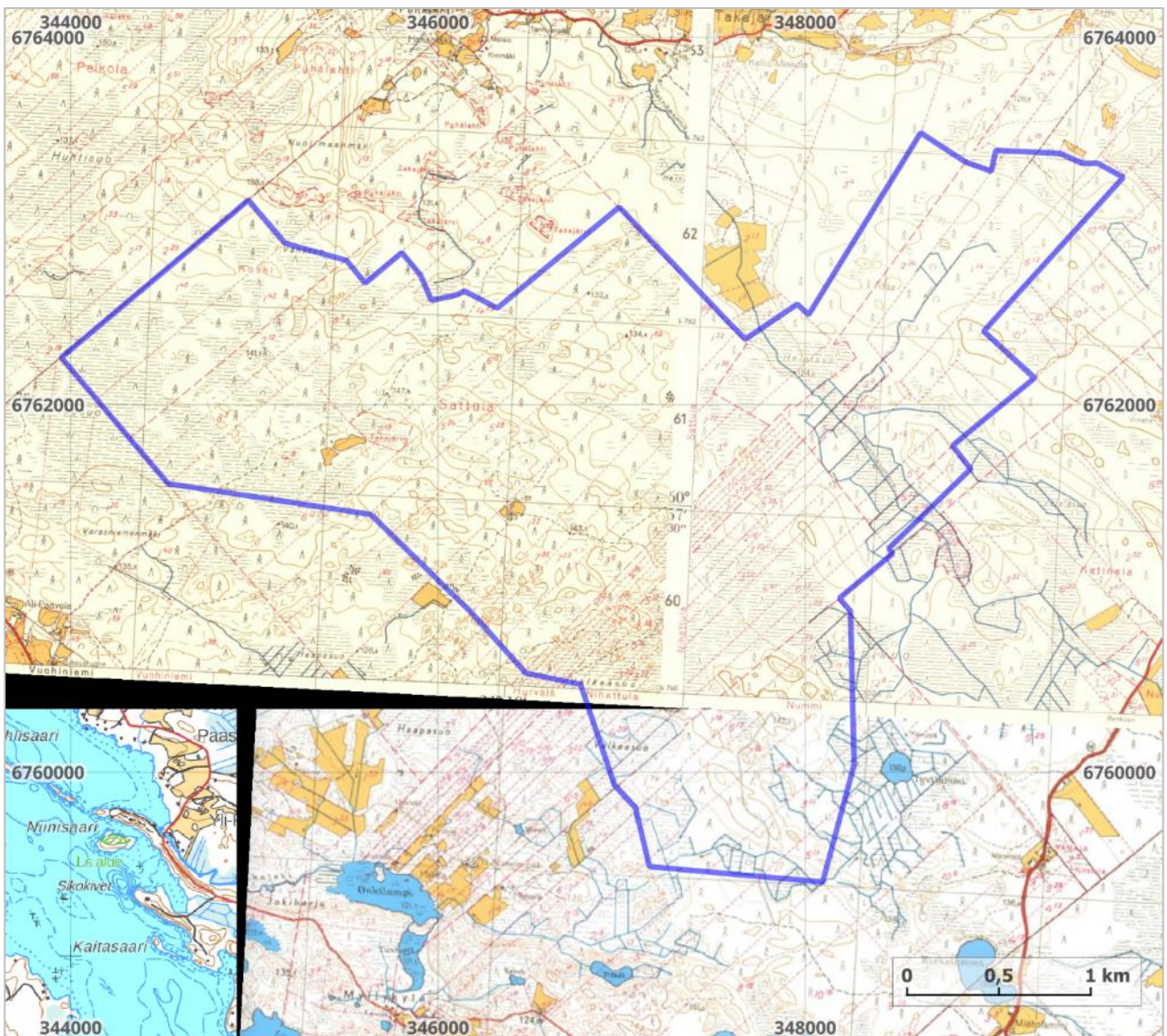
A-Insinöörit on valmistelemassa uutta tuulivoimapuistoaluetta Hattulan Niinimäelle, joka sijaitsee noin 17 kilometriä Hattulan kirkolta lounaaseen. Puisto sijoittuu Takajärven ja Renkajärven väliselle asumattomalle metsäalueelle, joka on pääasiassa metsätalouskäytössä olevaa metsää. Alueen keskellä on muuta maastoa korkeampi maastonkohta, Niinimäki, jota ympäri tasaisemmat, ojitettu metsä- ja kosteikkoalueet. Alueen länsiosassa kulkee Takajärven ja Vuohiniemen kylät yhdistävä Puolivälintie ja muualla risteilee pienempiä metsäteitä. Hankealueen koko on noin 10,3 km² ja alueelle on suunnitteilla kaksitoista voimalanpaikkaa. A-Insinöörit tilasi alueen arkeologisen inventoinnin Heilu Oy:ltä.

Lähimmät historialliset kylät ovat alueen pohjoispuolella sijaitseva Takajärven kylä ja lounaispuolella Vuohiniemen kylä. Niiden väliin jäävä metsäalue on kuitenkin jakaantunut usean muunkin Hattulan kylän (Sattula, Koski, Nummi ja Hyrvälä) takamaihin. Vanhin kartta alueesta on Maanmittauslaitoksen toimeenpanokartta 1700-luvun loppupuolelta, jossa näkyy alueen jako useaan eri kokoiseen metsäpalstaan. Kartalla ei ole asutusta, vaan ainoastaan nykyistä Puolivälintietä seuraileva polku kulkee alueen halki. Alueen pitäjänkartta on vuodelta 1842, joka on samanlainen toimeenpanokartan kanssa. 1800-luvun loppupuolella Niinimäen alueella on perustettu viisi torpanpaikkaa, jotka näkyvät vuoden 1884 senaatinkartalla. Torpat eivät ole olleet kovin pitkäikäisiä, sillä enää vain osa niistä näkyy vuoden 1939 ilmakuvassa. 1960-luvun peruskartalla torppien alueille on merkitty vielä joitain yksittäisiä pieniä rakennuksia ja peltotilkkuja, mutta sen jälkeen ne häviävät kartalta.

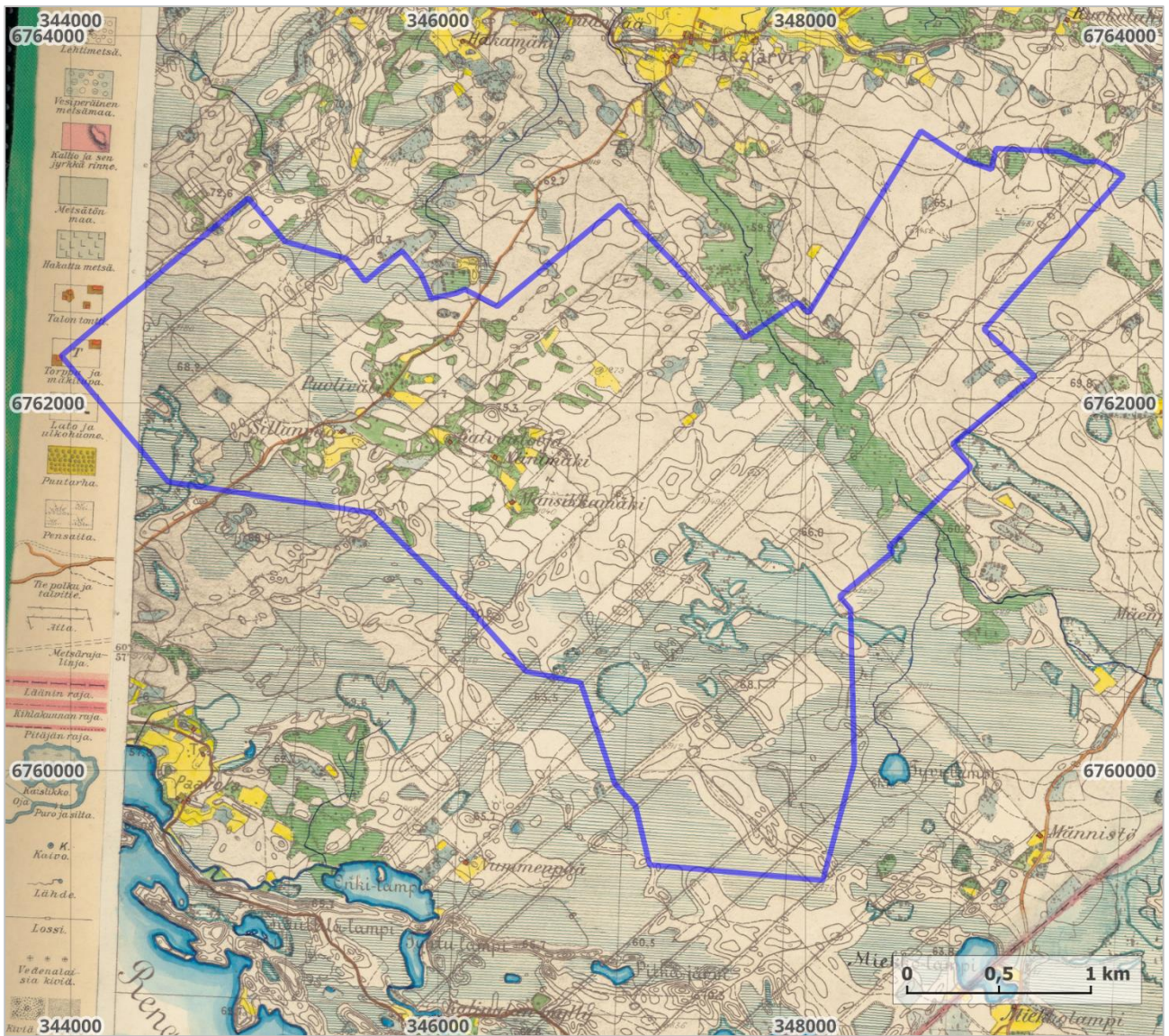
Tuulivoimapuiston alueelta tunnettiin yksi kiinteä muinaisjäännös (Kaivanto 1000023577) ennen inventointia. Kyseessä oli yksityishenkilön ilmoittama kaskiröykkiöksi määritelty kohde, jota ei ollut tarkastettu maastossa arkeologin toimesta. Tuulivoimapuiston alueella ei ole tehty lainkaan arkeologisia inventointeja, mutta alueen koillispuolella on liikuttu arkeologin toimesta (Jussila 2008). Hattulan alueella on tehty yleisinventointi vuonna 1985 (Saukkonen), mutta Niinimäen aluetta raportissa ei mainita.

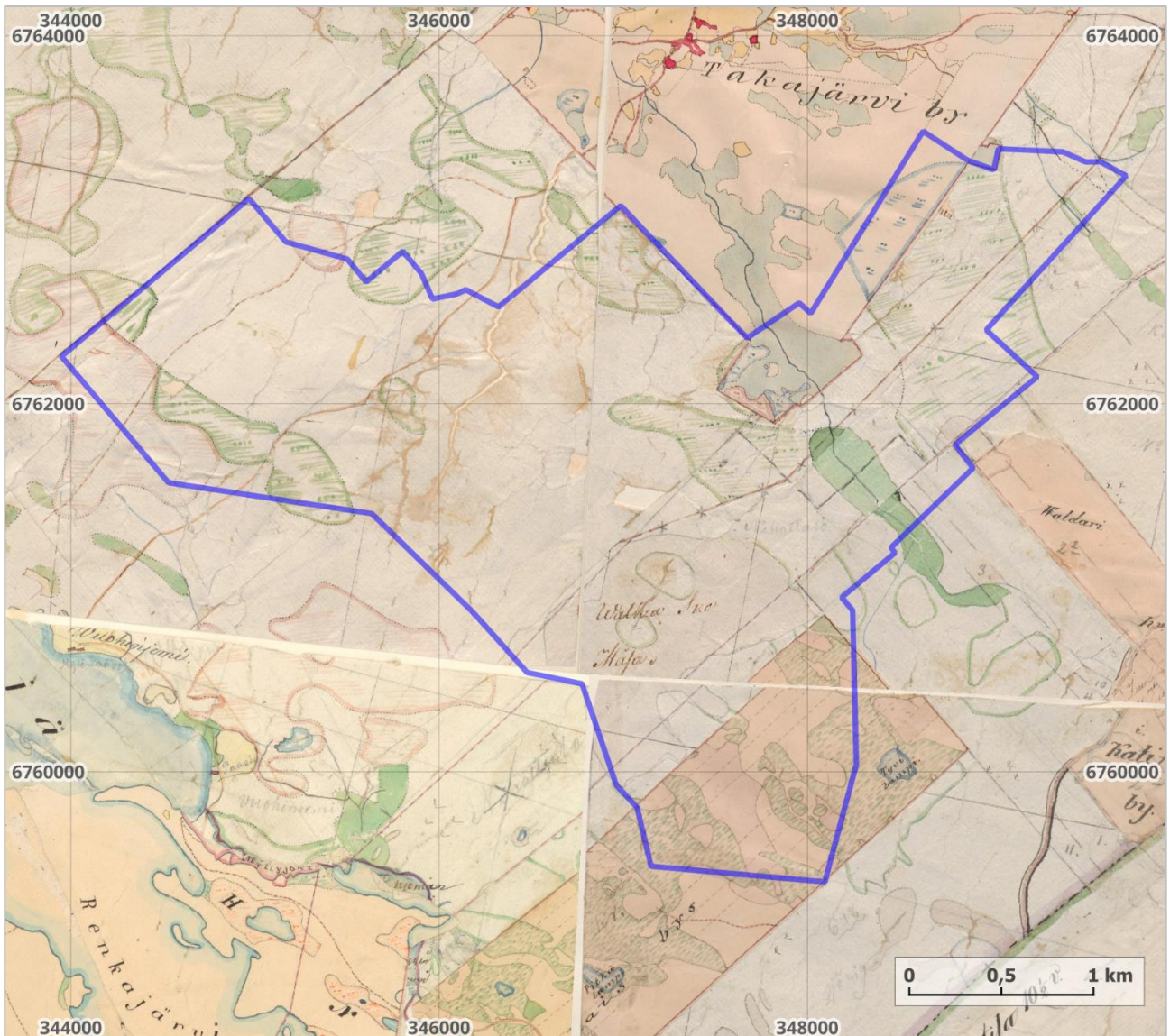
Kartta 2. Tuulivoimapuistoalueen rajaus ja tuulivoimaloiden paikat 1-12. MK 1:35 000.

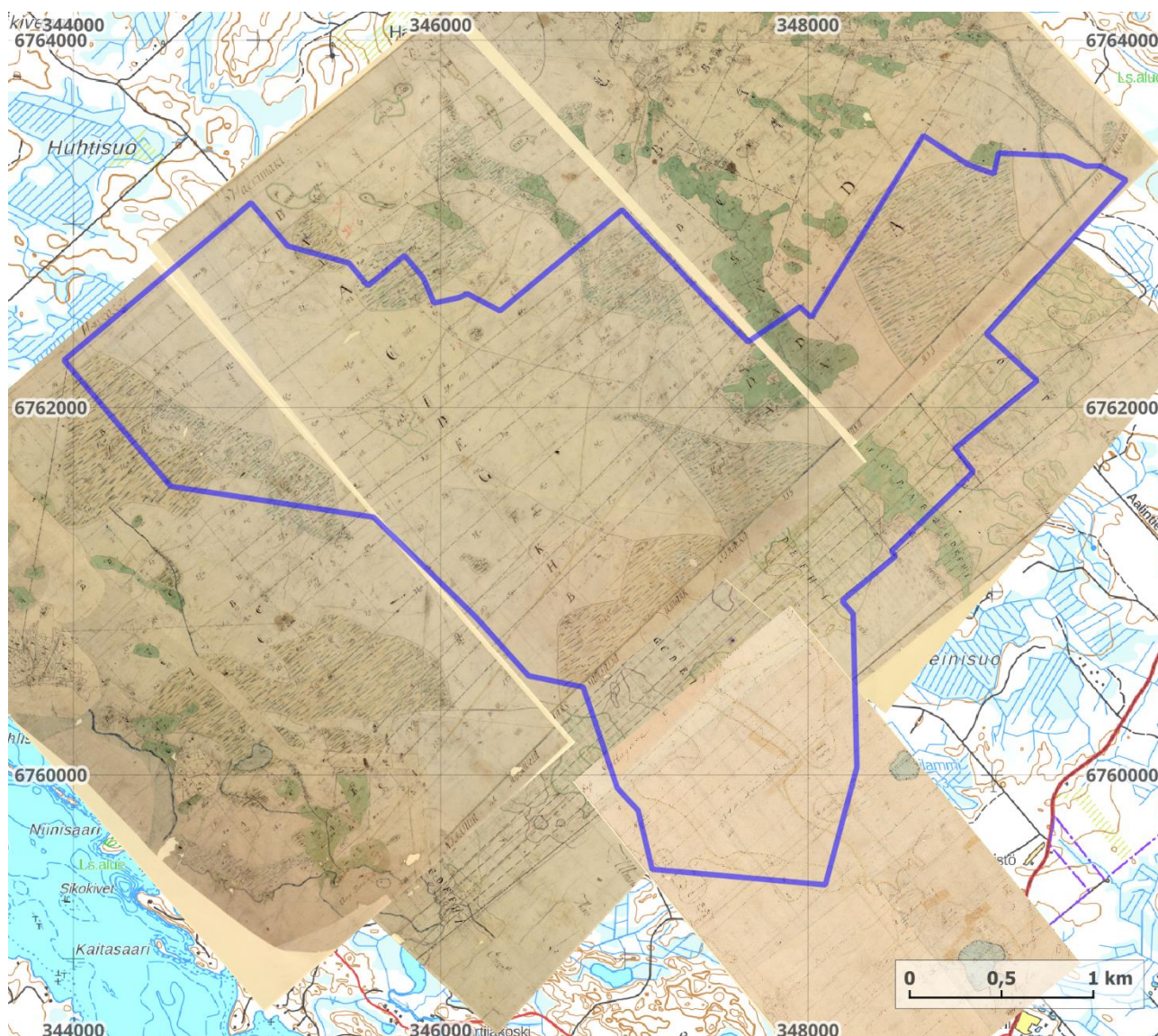
Kartta 3. Tuulivoimapuistoalue 1960-luvun peruskartoilla.

Kartta 4. Tuulivoimapuiston alue vuoden 1884 senaatinkartalla.

Kartta 5. Puistoalue pitäjänkartalla (v. 1842).

Kartta 6. Tuulivoimapuiston alue 1700-luvun lopun toimeenpanokartoilla.

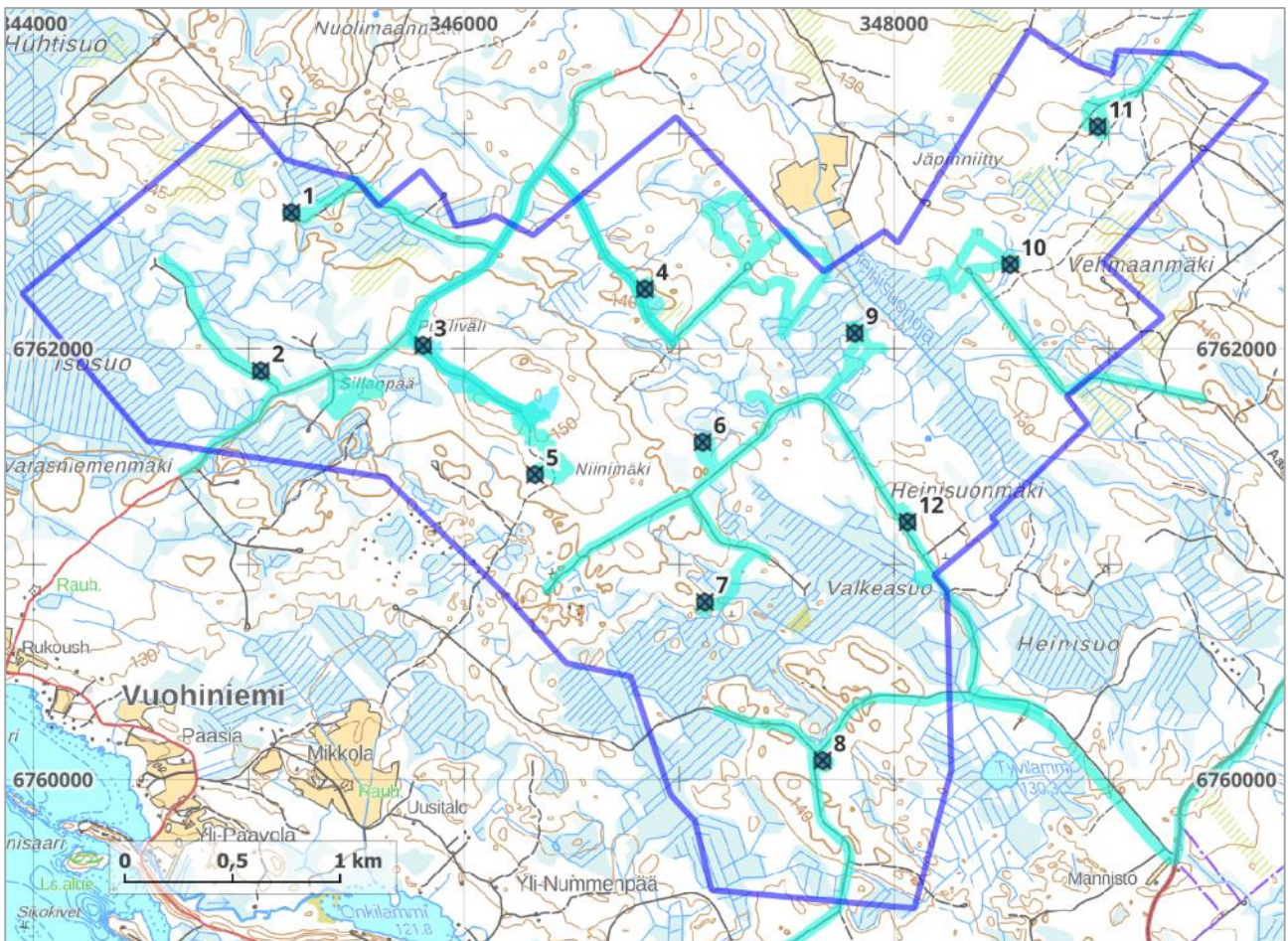
2. Arkeologinen inventointi

Inventoinnin valmisteluvaiheessa selvitettiin alueen maankäyttöhistoriaa vanhojen karttojen avulla. Vanhoista kartoista haettiin mm. torppien paikkoja ja historiallisia rajapyykkejä. Kartat asetoitiin nykykartan päälle QGIS-ohjelmalla, joka mahdollisti karttojen vertailun. Historiallisia karttoja haettiin Kansallisarkiston ja Maanmittauslaitoksen arkistoista. Esitöiden aikana käytiin läpi myös Maanmittauslaitoksen rinnevarjoste-aineistoa arkeologisesti mielenkiintoisten rakenteiden ja anomalioiden havaitsemiseksi. Myös GTK:n tuottama maaperäaineisto sekä muinaisrantojen alueet hankealueen kohdalta silmäiltiin läpi. Esitöiden aikana selvitettiin myös lähialueen aikaisemmat arkeologiset tutkimukset sekä lähellä sijaitsevien tunnettujen

muinaisjäännöskohteiden tiedot. Tietoja haettiin Museoviraston ylläpitämästä Kulttuuriympäristön palveluikkunasta.

Inventoinnin maastotyöt tehtiin allekirjoittaneen toimesta 6–7.7. ja 19.8.2023. Maastossa käytiin läpi tuulivoimaloiden paikat ympäristöineen noin 200 metrin säteellä sekä esitöiden yhteydessä potentiaalisiksi arvioidut maastonkohdat (katso Kartta 7). Esitöissä havaitut kohteet tarkastettiin maastossa ja samalla tehtiin silmämääräistä havainnointia. Maastossa havaittuja potentiaalisen oloisia maastonkohtia tarkastettiin ja tehtiin tarvittaessa pieniä lapionpistoja. Alueen tunnettu muinaisjäännöskohde tarkastettiin ja samalla kartoitettiin sen ympäristössä havaitut lukuisat muut rökkiöt ja torppien jäänteet. Inventoinnin kulkua dokumentoitiin valokuvin ja tallentamalla tehdyt havainnot käsiGPS-paikanninta (Garmin Montana 680, tarkkuus +/- 5 - 10 m) käyttäen.

Inventoinnista laadittiin raportti maastotöiden jälkeen elokuussa 2023. Raportointivaiheessa torpille määriteltiin aluerajaukset historiallisten karttojen, vanhojen ilmakuvien (1939) ja maastohavaintojen perusteella. Raportin kartat piirrettiin puhtaaksi käyttäen QGIS-paikkatieto-ohjelmistoa. Inventointiin liittyvät valokuvat ja raportin alkuperäiskappale tallennettiin Heilu Oy:n arkistoon Tampereelle.

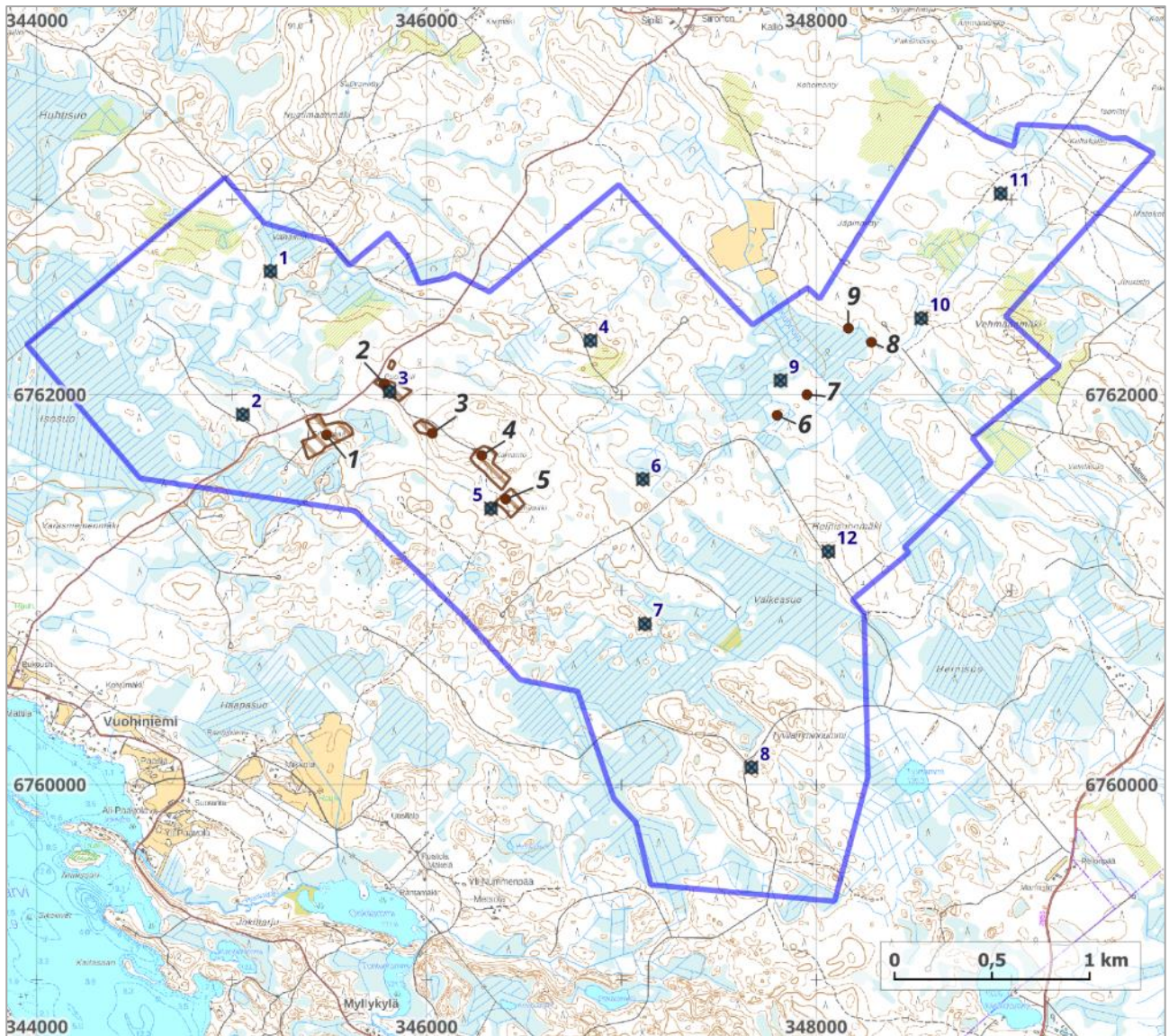
Kartta 7. Maastossa kuljetut reitit turkoosilla. MK 1:33 000.

3. Havainnot

Tuulivoimapuistoalueen keskiosassa, Niinimäen metsäalueella on sijainnut viisi 1800-luvun loppupuolella perustettua torpanpaikkaa, jotka ovat autioituneet 1900-luvun alkupuolella. Kolmen torpan (Niinimäki, Mansikkamäki ja Sillanpää) alueet ovat säilyneet laajemmalla modernilta metsänkäytöltä ja alueilla oli havaittavissa kymmenittäin pellonraivausröykkiöitä, torppien kivijalkoja, kellareita, kaivoja ja kiviaitoja. Alueen tunnettu muinaisjäännöspiste, *Kaivanto*, sijaitsee Niinimäki- nimisen torpan peltoalueella. Kahden torpanpaikan (Puoliväli ja Kalvantooja) alueilla on viime vuosina tehty metsätöitä, ja torppien jäänteet ovat suurelta osin hävinneet. Näidenkin torppien vanhoilla peltoalueilla havaittiin kuitenkin useita raivausröykkiöitä. Kaikki tuulivoimapuiston alueella havaitut röykkiöt sijaitsevat vuoden 1884 senaatinkartalla näkyvillä peltolaikuilla. Paikoitellen röykkiöalueiden ympäristössä kasvaa hyvin tiheäkasvuista nuorta vesakkoa, joten röykkiöitä voi olla myös nyt tehtyjen aluerajausten ulkopuolella, joita ei tässä inventoinnissa havaittu.

Torppien lisäksi alueella havaittiin neljä historialliselta ajalta periytyvää rajapyykkiä. Pyykit ovat Takajärven kylän ja muiden Hattulan kylien metsäpalstojen takamaiden rajapyykkejä ja ne määriteltiin muiksi kulttuuriperintökohteiksi. Kylien raja näkyy 1700-luvun toimeenpanokartalla sekä 1800-luvun pitäjänkartalla ja on yhä käytössä oleva rajalinja.

Raportin kohde 2, Puoliväli torpanpaikka, sijaitsee tuulivoimalanpaikan 3 ympäristössä ja kohde 5, Mansikkamäki, tuulivoimalanpaikan 5 välittömässä läheisyydessä. Rajapyykit Heinisuonmäki (Heinisuonmäki (kohde 6) ja Heinisuonmäki 2 (kohde 7) sijaitsevat noin 150 metrin etäisyydellä tuulivoimalanpaikasta 9.

Kartta 8. Yleiskartta havainnoista. MK 1:35 000.

4. Yhteenveto

Hattulan Niinimäelle suunnitellun tuulivoimapuistoalueen arkeologinen inventointi tehtiin kolmen päivän aikana heinä-elokuussa 2023. Inventoinnissa havaittiin viisi 1800-luvun torpanpaikkaa, jotka ovat autioituneet 1900-luvun alkupuolella. Lisäksi alueelta paikannettiin neljä historiallista rajapyykkiä. Kaikki havaitut kohteet määriteltiin muiksi kulttuuriperintökohteiksi. Kiinteitä muinaisjäännöksiä ei havaittu, mutta todettakoon, että myös luokkaan ”muu kulttuuriperintökohde” kuuluvat jäännökset pyritään yleensä säilyttämään, koska Maankäyttö- ja rakennuslaki edellyttää kulttuuriperinnön huomioimista kaavassa.

Kalle Luoto ja Sinikka Kärkkäinen
31.8.2023
Heilu Oy

4. Kohteet

1. Sillanpää

Muinaisjäännöstunnus: Uusi kohde

Muinaisjäännösstatus: Muu kulttuuriperintökohde

Muinaisjäännöstyyppi: Työ- ja valmistuspaikat, viljelyröykkiöt

Ajoitus: Historiallinen, 1800-luku

Koordinaatit: N 6761793 E 345486 z 145-150 m

Koordinaattiselite: Havaintojen arvioitu keskipiste

Inventointihavainnot:

Sillanpään torpanpaikka näkyy vuoden 1884 senaatinkartalla. Vuoden 1939 ilmakuvassa paikalla ei ole enää asuinrakennuksia, ainoastaan pieni ulkorakennus ja peltoja. Pellot näkyvät vielä vuoden 1961 peruskartalla. Alueella havaittiin kymmenittäin eri kokoisia viljelyröykkiöitä, joista pienimmät ovat halkaisijaltaan noin 1,5 metriä ja muutamat suurimmat jopa noin 6 metriä. Röykkiöt sijoittuvat senaatinkartalla näkyvälle peltoalueelle. Alueen pohjoisosassa, hieman muuta maastoa korkeammalla kumpareella on pitkänmallisia, mahdollisesti kellarikuoppia. Selvää torpanpaikkaa maastossa ei havaittu. Alueen pohjoisosassa on tehty metsänraivausta ja istutettu kuusentaimia, joten havaintomahdollisuudet eivät olleet parhaat mahdolliset.

Kuva 1. Sillanpään alueella on lukuisia sammaloituneita viljelyröykkiöitä. Kuvattu koilliseen.

Kuva 2. Röykkiöt reunustivat selkeästi vanhaa, tasaista peltoaluetta. Lounaaseen.

Kuva 3. Muutama röykkiöistä on hyvinkin suuria, kuten tämä keskellä vanhaa peltoaluetta sijainnut röykkiö. Koilliseen.

Kuva 4. Vanhalla peltoalueella kasvaa nykyisin kuusimetsää. Kaakkoon.

Kartta 9. Sillanpään torpanpaikan aluerajaus ruskealla ja maastossa havaitut röykkiöt valkoisella pisteillä. MK 1:4000.

Kartta 10. Ote vuoden 1884 senaatinkartasta Sillanpään torpan alueelta.

Kuva 5. Ilmakuva vuodelta 1939. Kuvan vasemmassa reunassa näkyy Sillanpään torpan alue, keskellä Puolivälin torpan ja oikealla Kalvantoojan. Kuva: Maanmittauslaitos.

2. Puoliväli

Muinaisjäännöstunnus: Uusi kohde

Muinaisjäännösstatus: Muu kulttuuriperintökohde

Muinaisjäännöstyyppi: Työ- ja valmistuspaikat, viljelyröykkiöt

Ajoitus: Historiallinen, 1800-luku

Koordinaatit: N 6762055 E 345783 z 145-150 m

Koordinaattiselite: Havaintojen arvioitu keskipiste

Inventointihavainnot:

Puolivälintien kaakkoispuolella, Niinimäelle vievän nimettömän metsätien risteysalueella on sijainnut Puoliväli-niminen torppa vuoden 1884 senaatinkartan mukaan. Alueella näkyy rakennus ja peltoa vielä vuoden 1939 ilmakuvassa. Vuoden 1960 painetulla kartalla peltoja ei enää ole, vaan yksi rakennus. Torpan alue tarkastettiin, mutta selkeitä havaintoja rakenteista ei tehty. Torpan kahdella peltoalueella sen sijaan havaittiin kymmenittäin viljelyröykkiötä sekä kiviaitaa. Peltoalueista pienempi sijaitsee risteysalueen koillispuolella, Puolivälintien itäpuolella. Sen alueella sijaistavat röykkiöt ovat kooltaan keskimäärin 1,5 x 3 metriä ja noin 0,5 metriä korkeita. Laajempi peltoalue sijaitsee risteysalueen kaakkoispuolella, nimettömän metsätien pohjoispuolella. Laajemman peltoalueen itäosassa on pohjois-etelä- suuntainen, noin puoli metriä korkea kiviaita. Röykkiöiden koko vaihtelee noin metrin kokoisesta noin kolmen metrin kokoiseen. Laajempi peltoalue on pääosin hakkuuaukeaa, joka on heinittynyt ja havainnointimahdollisuudet olivat melko huonot.

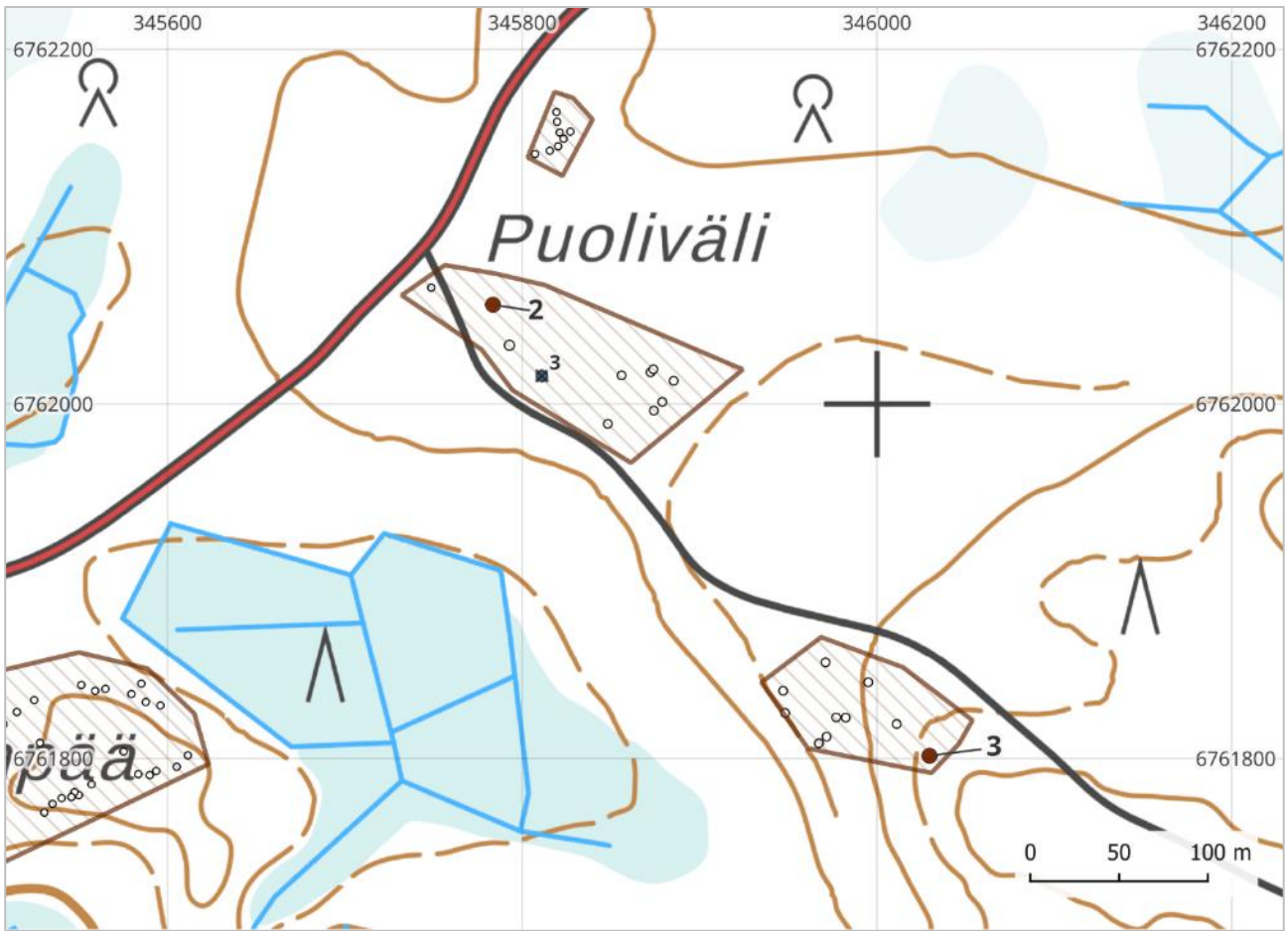
Kuva 6. Torpan koillispuolella sijainnut peltoalue on nykyisin avaraa kuusimetsää. Alueella on useita matalahkoja röykkiöitä. Koilliseen.

Kuva 7. Torpan kaakkoispuoleisella peltoalueella havaittiin useita röykkiöitä tiheän aluskasvillisuuden seassa. Länteen.

Kuva 8. Laajemman peltoalueen itäosassa kulki pohjois-etelä- suuntainen matala kiviaita.

Kartta 11. Kohteiden 2 ja 3 aluerajaukset ruskealla. Valkoisella havaitut röykkiöt. Sinisellä tuulivoimalanpaikka 3. MK 1:4000.

3. Kalvantooja

Muinaisjäännöstunnus: Uusi kohde

Muinaisjäännösstatus: Muu kulttuuriperintökohde

Muinaisjäännöstyyppi: Asuinpaikat, torpanpaikat

Ajoitus: Historiallinen, 1800-luku

Koordinaatit: N 6761801 E 346029 z 155 m

Koordinaattiselite: Uunin raunion keskipiste (GPS maastomittaus)

Inventointihavainnot:

Senaatinkartalla (v.1884) näkyvän Kalvantoojan torpan kohdalla ei ole rakennuksia enää vuoden 1939 ilmakuvasa, eikä 1960 painetulle kartalle ole merkitty enää mitään. Torpan ympäristössä on viime vuosina ollut metsänkäyttöä ja alueella kasvaa parimetrisiä nuoria kuusia. Alueella havaittiin heinittynyt uunin raunio, avoimena pysyneen, mahdollisesti vanhan pihapiirin laidalla. Uunin raunion halkaisija on noin 2 metriä ja korkeus noin 1,3 metriä. Uunin luoteispuolella sijainneella vanhalla peltoalueella havaittiin useita erikokoisia rökkiöitä kuusentaimien seassa. Ks. sijainti Kartta 11.

Kuva 9. Kalvantoojan torpasta on jäljellä enää heinittynyt uunin raunio avoimen pihapiirin laidalla. Lounaaseen.

Kuva 10. Torpan vanhalla peltoalueella on istutettu kuusia, joiden seassa on useita eri kokoisia röykkiöitä. Itään.

4. Kaivanto

Muinaisjäännöstunnus: 1000023577

Muinaisjäännösstatus: Muu kulttuuriperintökohde (oli kiinteä muinaisjäännös)

Muinaisjäännöstyyppi: Asuinpaikat, torpat

Työ- ja valmistuspaikat, viljelyröykkiöt

Ajoitus: Historiallinen, 1800-luku

Koordinaatit: N 6761687 E 346284 z 145-155 m

Koordinaattiselite: Torpan kivijalan sijainti (GPS maastomittaus)

Aiemmat tiedot:

Muinaisjäännösrekisteri: Kaskiröykkiöitä on Takajärven ja Renkajärven välisessä maastossa, Takajärveltä Vuohiniemeen johtavalta tieltä kaakkoon kääntyvän metsätien varressa. Kaskiröykkiöiden lukumäärä ei ole toistaiseksi tiedossa.

Inventointihavainnot:

Muinaisjäännösrekisterissä olleen pisteen ympäristö tarkastettiin maastossa. Alueella havaittiin kymmenittäin suurehkoja (halk n. 3-4 metriä, korkeus noin 1-1,4 metriä) röykkiöitä, kahden rakennuksen sammaloituneet kivijalat, kellarikuoppa, hirsisalvottu kaivo sekä noin 15 metriä pitkä kiviaita. Havainnot sijaitsivat senaatinkartalla näkyvän Niinimäki- nimisen torpan alueella. Alueen rakennukset näkyvät vielä vuoden 1939 ilmakuvassa. Niinimäen torppa on autioitunut 1950-luvun aikana, koska sitä ei ole merkitty enää vuoden 1961 peruskartalle. Torppaa tai viljelyröykkiöitä ei nuoren iän vuoksi määritellä kiinteiksi muinaisjäännöksiksi, joten kohteen Kaivanto muinaisjäännösstatusta ehdotetaan muutettavaksi luokkaan ”muu kulttuuriperintökohde”.

Kuva 11. Niinimäen torpan alueella on kymmenittäin suurehkoja, sammaloituneita peltoröykkiöitä.

Kuva 12. Niinimäen torpan ympäristössä on vanhaa, tasaista pellonpohjaa, jonka alueella rökkiöt sijaitsivat. Länteen.

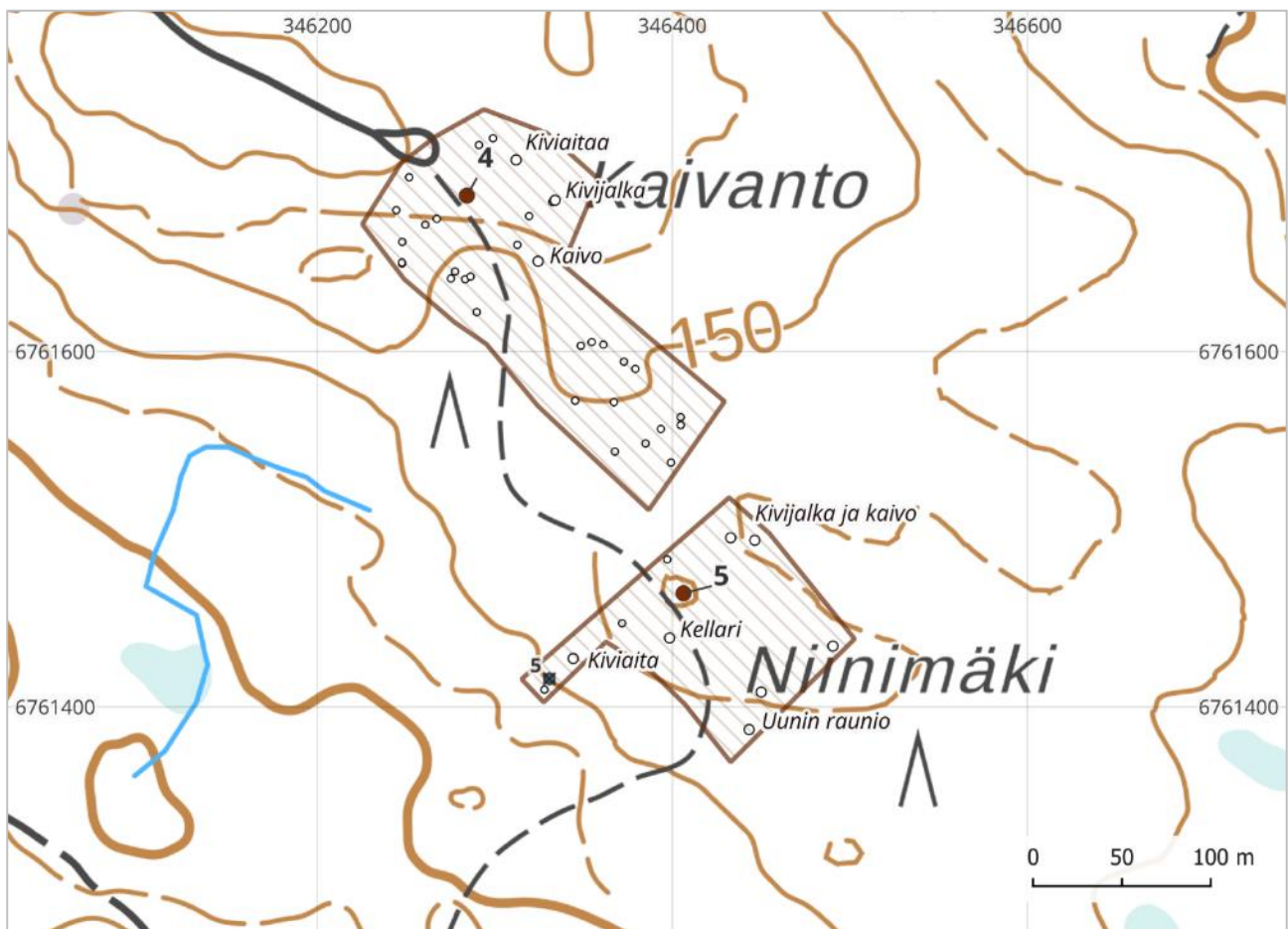
Kuva 13. Torpan kivijalka on heikosti erotettavissa aluskasvillisuuden seasta. Kivijalan kulma on lapion oikealla puolella. Itään.

Kuva 14. Torpan pohjoisosassa on lyhyt kivaita. Luoteeseen.

Kuva 15. Torpan kaakkoispuolella sijaitsevan notkelman pohjalla havaittiin hirsisalvottu kaivo.

Kartta 12. Kohteiden 4 ja 5 sijainnit. Valkoisella pallolla merkitty alueen havainnot. Sinisellä tuulivoimalanpaikka 5. MK 1:4000.

Kuva 16. Ote vuoden 1939 ilmakuva. Niinimäen torpan rakennukset kuvan vasemmassa ylä laidassa ja Mansikkamäen torpan kuvan keskellä alaosassa. Kuva: Maanmittauslaitos.

5. Mansikkamäki

Muinaisjäännöstunnus: Uusi kohde

Muinaisjäännösstatus: Muu kulttuuriperintökohde

Muinaisjäännöstyyppi: Asuinpaikat, torpat

Työ- ja valmistuspaikat, viljelyröykkiöt

Ajoitus: Historiallinen, 1800-luku

Koordinaatit: N 6761463 E 346406 z 140-145 m

Koordinaattiselite: Torpan kivijalan sijainti (GPS maastomittaus)

Inventointihavainnot:

Myös Mansikkamäen torpanpaikka näkyy vuoden 1884 senaatinkartalla. Rakennukset näkyvät vuoden 1939 ilmakuvassa (ks. Kuva 16) ja vuoden 1960 peruskartalla alueella on vielä kolme rakennusta sekä pieniä peltoja. Maastossa havaittiin kahden rakennuksen kivijalat, uunin raunioita, kaksi kellarikuoppaa, kaivo sekä kiviaitaa alueen itäosassa sekä länsisivustalla kiinteistörajan suuntaisesti. Ks. sijainti Kartta 12.

Kuva 17. Mansikkamäen torpan kivijalka sijaitsee hieman muuta maastoa korkeammalla kumpareella.

Kuva 18. Mansikkamäen torpan länsilaidalla kulkee kiviäitä yhä käytössä olevalla kiinteistörajalla.

Kuva 19. Torpan eteläosassa havaittiin uunin raunio.

Kuva 20. Torpan aluerajauksen itäosassa on maakellarikuoppa. Länteen.

Kuva 21. Alueen itäreunassa kulkee kiviaita. Pohjoiseen.

Kuva 22. Aluerajauksen pohjoisosassa on rakennuksen kivijalka, jonka vieressä on kivistä ladottu kaivo.

6. Heinisuo nmäki

Muinaisjäännöstunnus: Uusi kohde

Muinaisjäännösstatus: Muu kulttuuriperintöko hde

Muinaisjäännöstyyp pi: Kivirakenteet, rajamerkit

Ajoitus: Historiallinen

Koordinaatit: N 6761893 E 347799 z 125 m

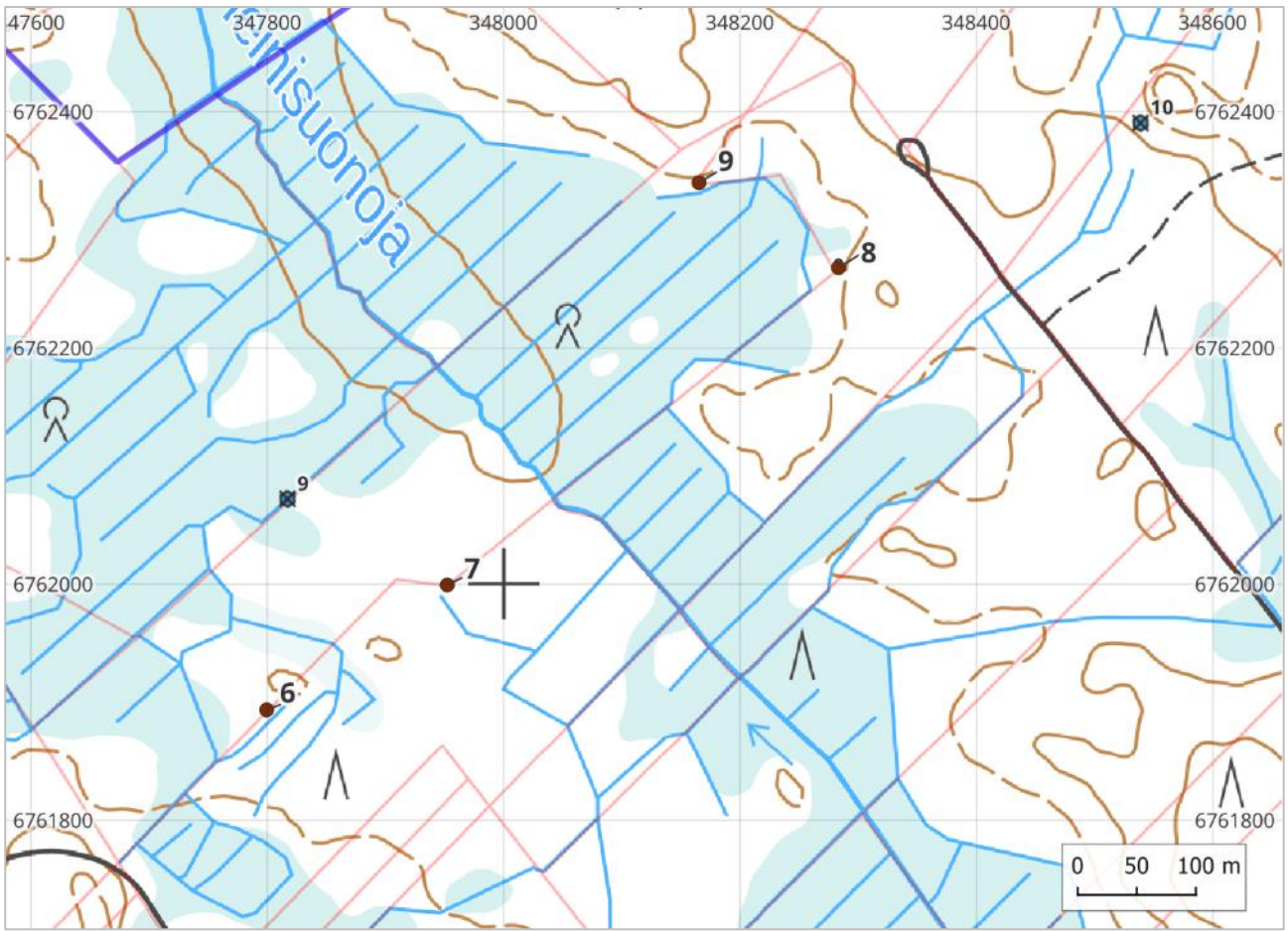
Koordinaattiselite: GPS maastomittaus

Inventointihavainnot:

Heinisuo nmäen pohjoispuolella, nimettömästä metsätiestä 180 metriä koilliseen on kivinen rajapyykki. Kyseinen raja näkyy 1700-luvun lopun toimeenpanokartassa sekä 1800-luvun pitäjänkartalla. Paikalla on kulkenut Takajärven kylän raja ja pyykki on yhä käytössä olevalla kiinteistörajalla. Pyykissä on neliön muotoinen kiviperustus, jonka halkaisija on noin 1,2 m ja korkeus 30 cm. Perustuksen päällä on yksittäinen, suurehko (halk. 50 cm) kivi.

Kuva 23. Rajamerkki kuvattuna pohjoiseen.

Kartta 13. Kohteiden 6-9 sijainnit Heinisuon läheisyydessä. MK 1:6000.

7. Heinisuonmäki 2

Muinaisjäännöstunnus: Uusi kohde

Muinaisjäännösstatus: Muu kulttuuriperintökohde

Muinaisjäännöstyyppi: Kivirakenteet, rajamerkit

Ajoitus: Historiallinen

Koordinaatit: N 6761999 E 347952 z 125 m

Koordinaattiselite: GPS maastomittaus

Inventointihavainnot:

Heinisuonmäen pohjoispuolella ja Heinisuonojan lounaispuolella on vanha rajakivi. Kyseinen raja näkyy Maanmittauslaitoksen toimeenpanokartassa 1700-luvun lopulta sekä 1800-luvun pitäjänkartalla. Paikalla on kulkenut Takajärven kylän raja. Rajalinjojen taitepisteessä on yksittäinen viisarikivi, jonka alaosa on sammaloitunut. Kiven korkeus on noin 50 cm ja halkaisija 35 cm.

Kuva 24. Rajakivi kuvattuna etelään.

8. Heinisuoja

Muinaisjäännöstunnus: Uusi kohde

Muinaisjäännösstatus: Muu kulttuuriperintökohde

Muinaisjäännöstyypit: Kivirakenteet, rajamerkit

Ajoitus: Historiallinen

Koordinaatit: N 6762268 E 348283 z 125 m

Koordinaattiselite: GPS maastomittaus

Inventointihavainnot:

Heinisuojan koillispuolella on kivinen rajapyykki. Kyseinen raja näkyy Maanmittauslaitoksen toimeenpanokartassa 1700-luvun lopulta sekä 1800-luvun pitäjänkartalla. Paikalla on kulkenut Takajärven kylän raja. Rajamerkki koostuu kolmesta maahan asetetusta kivistä (halk. n. 30 cm), joiden keskelle on asetettu suorakulmainen viisarikivi, jonka korkeus on noin 40 cm. Ympäröivä maasto on avointa, heinittynyttä mäntymetsää.

Kuva 25. Rajapyykin ympärillä kasvoi korkeaa heinikkoa. Kaakkoon.

9. Heinisuoonoja 2

Muinaisjäännöstunnus: Uusi kohde

Muinaisjäännösstatus: Muu kulttuuriperintökohde

Muinaisjäännöstyyppi: Kivirakenteet, rajamerkit

Ajoitus: Historiallinen

Koordinaatit: N 6762340 E 348165 z 125 m

Koordinaattiselite: GPS maastomittaus

Inventointihavainnot:

Heinisuoonojan koillispuolella havaittiin yksittäinen kivinen rajapyykki. Paikalla on ollut Takajärven kylän raja, joka näkyy Maanmittauslaitoksen toimeenpanokartassa 1700-luvun lopulta sekä 1800-luvun pitäjänkartalla. Paikalla on kulkenut Takajärven kylän raja. Rajamerkinä on yksittäinen pystykivi, jonka halkaisija on noin 45 cm ja korkeus noin 60 cm.

Kuva 26. Yksittäinen rajakivi sijaitsee kosteikkoalueen laidalla. Pohjoiseen.

Lähteet:

Tutkimusraportit:

- Jussila, Timo 2008. Hattula eteläisten osien osayleiskaava-alueen muinaisjäännösinventointi 2008. Mikroliitti Oy

Digitaaliset lähteet:

- Kulttuuriympäristön palveluikkuna: <https://www.kyppi.fi/>
- Historialliset ilmakuvat: Paikkatietoikkuna <https://kartta.paikkatietoikkuna.fi/>
- Maankamara: <https://gtkdata.gtk.fi/maankamara/>

Kartat:

Kansallisarkisto:

- Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto (kokoelma). Ia.* Pitäjänkartasto. 2131 03 Ia.* -/- - Hattula (--). Tiedosto 1080389. Kansallisarkisto. Viitattu 27.3.2023.
- Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto (kokoelma). Ia.* Pitäjänkartasto. 2131 06 Ia.* -/- - Hattula (--). Tiedosto 1080395. Kansallisarkisto. Viitattu 27.3.2023.
- Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto (kokoelma). Ia.* Pitäjänkartasto. 2131 02 Ia.* -/- - 3 Hattula (--). Tiedosto 1. Kansallisarkisto. Viitattu 4.8.2023.
- Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto (kokoelma). Ia.* Pitäjänkartasto. 2131 05 Ia.* -/- - 1 Hattula (--). Tiedosto 1080394. Kansallisarkisto. Viitattu 4.8.2023.
- Maanmittaushallituksen uudistusarkisto. MHA U Uudistuskartat ja -asiakirjat. H HÄMEEN LÄÄNI. Hattula. H10a:7/1-9 Hyrvälä; N:ot 1-6, isojaonkartta ja asiakirjat (1811-1813). Tiedosto 3. Kansallisarkisto. Viitattu 6.4.2023.
- Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto (kokoelma). Ib.* Senaatin kartasto. XIV 26 [Hattula] (--). (v. 1884). Tiedosto 1. Kansallisarkisto. Viitattu 24.7.2023.

Maanmittauslaitos:

- Separat förrättningskarta, kartdel a, storskifte, Sattula, Koskis, Takajärvi och Vuohiniemi byars ägor (SKAALATTU)
- Separat förrättningskarta, kartdel b, mätning, Nummi by
- Separat förrättningskarta, kartdel c, storskifte, klyvning, Hyrvälä by, m fl. (SKAALATTU)

Vanhat painetut kartat- latauspalvelu:

- Rimmilä 213103 v. 1960
- Hyrvälä 213106 v. 1961
- Vuohiniemi 213102, v. 1956
- Renko 213105, v. 1961

Yleiskuvia:

Kuva 27. Tuulivoimalanpaikka 1.

Kuva 28. Tuulivoimalanpaikka 3 sijoittuu hakkuuaukealle. Pohjoiseen

Kuva 29. Tuulivoimalanpaikan 4 ympäristö on avointa kuusimetsää. Itään.

Kuva 30. Voimalanpaikka 7 sijoittuu avohakkuualueelle. Länteen.

Kuva 31. Voimalanpaikka 9 sijaitsee ojitetun kosteikkoalueen reunalla, kuusimetsässä. Kaakkoon.